

## Zpěvy andělské

František Niedl

Lád'a Káně vážil asi šedesát kilo, jeho žena Máňa zhruba dvakrát tolik. Sedavým zaměstnáním a každodenním pitím tří litrů plnotučného mléka časem sice Lád'a pět kilo přibral, zvláště kolem pasu, a Máňa taháním dřeva z lesa, aby měli čím zatopit, pět kilo shodila.

Lád'ovi bylo třicet, měl dětskou tvář, kterou mu hyzdily jen brýle s pŕllitry o deseti dioptriích. Měl vlnité, velmi světlé vlasy a nevinný výraz člověka, který se pohybuje mimo realitu a jehož myšlenkové pochody se ubírají úplně jinými cestami než myšlenkové pochody větší části té takzvané normální populace. Jeho žena Máňa byla naopak bez výrazu a její myšlenkové pochody se pravděpodobně neubíraly nikam, a to nejspíš z jednoho prostého důvodu, že zřejmě nebyla žádnými myšlenkovými pochody obdařena. Jejich dcerka bylo milé a tiché dítě, mělo jedinou vadu, a to, že bylo spíše po Máně.

Rodina Káňových byla jednou ze součástí malé komunity žijící kolem nevelké vodní elektrárny ležící v blízkosti hranic. Pro Martina, nového koně elektrárny, to však byl až neskutečný svět, kde lidé jako by se pohybovali v jakési zalomené dimenzi. Druhou možností však bylo i to, že tento svět je skutečný a za zalomenou dimenzí se nachází ten, ze kterého právě přišel. Rudé šátky, brigády, první máje, skoro až puritánská výchova padesátých let... to bylo jeho dětství, a lidé, kteří, když mluvili o něčem, o čem si mysleli, že by... tak raději mluvili šeptem a ohlíželi se přes rameno, jestli je někdo neposlouchá. Tady všichni řvou ze zvyku, aby přeřvali hukot turbin a vody, a řvou, i když jsou od elektrárny kilometr daleko, protože jsou tak zvyklí.

Osudy všech jsou pestré, i když ne vždy veselé. Ale nejsou šedivé, jako barva galoší, které byly hitem koncem padesátých let a na které se stávaly fronty.

Hans Pergler, vedoucí elektrárny, za války příslušník wehrmachtu, vzpomínající na to, jak při obsazení Paříže pochodoval pod Vítězným obloukem, a zasněně přivírající oči při vzpomínce na děvčata z pařížských bordelů. Od poválečného odsunu ho zachránila skutečnost, že před vyloděním spojenců dezertoval z armády a přidal se k francouzským partyzánům.

Pepa Bakeš, ve chvílích volna pročítající Sbíрку zákonů a chytající do ošidných smyček vykonavatele těchto zákonů, jejichž tvůrci si neuvědomili, že každá hůl má dva konce a je jen otázkou statečnosti, zdali se najde někdo, kdo bude mít odvahu tuto hůl uchopit. Znělo to až neskutečně, ale Pepa zorganizoval na elektrárně stávkou, která se nakonec ani neuskutečnila, protože vznesené požadavky byly splněny ještě dřív, než stávka vůbec započala, ze strachu nadřízených, že by se za to na ně snesl hněv ještě nadřízenějších.

Václav Husman, mající tu smůlu, že se narodil velkému statkáři, a když se od něho očekávalo, aby vstoupil do družstva, neučinil tak. Živořil se ženou a třemi dětmi a nakonec, ač s vyšším vzděláním než ostatní, vzal v elektrárně místo pomocníka a drhl tam podlahu. Na jemný humor této citlivé duše to nemělo žádný větší dopad. Když byl zavolán k telefonu s tím, že volá nadvedoucí z krajského městečka, přistoupil k telefonu s vážnou tváří, upravil si uzal kravaty, kterou nosil v kombinaci s flanelovou košilí a montérkami, smekl klobouk a uklonil se. „U aparátu Husman,“ řekl vážně a choval se tak, jakoby v roli velvyslance odevzdával pověřovací listiny hlavě sousedního státu.

Dá se říct, že všichni měli nějaký politický problém. Ovšem až na Lád'u Káněho – ten byl apolitický. Ne z důvodu strachu, ale proto, že politiku považoval za něco pro život absolutně nepotřebného, zrovna tak, jako malování obrazů nebo psaní básní. Když se dostal nějakým nedopatřením při zájezdu ROH do drážďanského Zwingeru, byl zadržen tamní ochrankou při podezřelé činnosti. Ne při prohlížení obrazů, ale při prozkoumávání

zabezpečovacího zařízení, které ho jako jediné v té světoznámé galerii zaujalo. Když se ho zeptali, jaké dílo bylo předmětem jeho pozornosti, řekl, že žádné a že považuje za blbost malování jakýchkoliv obrazů, když se dá už od doby vynálezu fotoaparátu všechno vyfotit. Jeho ignorance v oblasti umění ho zachránila a on byl propuštěn.

Lád'a Káně by se dal označit jako vynálezce čehokoliv, bez ohledu na to, že mnohdy konstruoval věci, které byly už dávno vynalezené, jen pro tu radost, že to dokázal sám. Zkonstruoval žárovku a radost mu nezkalila ani skutečnost, že žádná nedokázala svítit déle než hodinu. Jinak však byl praktický, racionálně uvažující člověk. Když se jeho žena Máňa chystala родit, sám ji oholil na intimních místech, nastartoval svého spartaka a odvezl ji do dvacet pět kilometrů vzdálené porodnice. „Jedete brzy,“ řekl mu službu konající doktor. Ale Lád'a věděl své a nepotřeboval poslouchat rady nějakého, byť vysokoškolsky vzdělaného čáryfuka. Sedl si s Máňou do hovorny u vrátnice a za tři hodiny se dostavily porodní bolesti. Ale když Lád'a vyslovil přání, že bude asistovat u porodu, byl nekompromisně vykázán, protože takové praktiky nebyly tehdy povoleny.

Porod proběhl bez problémů, ty nastaly až poté. Doktorovi nebylo po chuti, že Lád'a měl při odhadu doby porodu více prozíravosti nežli on. Lád'a byl dotazován na to, proč svoji ženu oholil a jakéže to ještě provozují sexuální praktiky.

„Co je jim do toho!“ vykřikoval šťastný otec, když se vrátil do elektrárny a oháněl se již téměř vypitou lahví plnotučného mléka, kterou třímal v ruce.

„No, přeci jenom, pane Káně,“ oponoval pan Husman, „není to obvyklé.“

„Mě taky oholili, když jsem šel na operaci se slepákem,“ bránil se Lád'a. „Proč bych si svou ženu na těch intimáliích nemohl oholit sám.“

„Snad genitáliích,“ vyprskl smíchy Pepa Bakeš.

„Ale to je jedno!“ vykřikoval Lád'a. „Příště ji nikam nepovezu, bude родit doma. Zbytečně se projedí benzín.“

„Viděl jsi to?“ zasténal nadvedoucí, sedící za elektrárnou na lavičce a poslouchající tóny árií z Rusalky, linoucí se z amplionů dětského tábora rozkládajícího se na druhém břehu říčky. Bylo to podivné, protože tehdy byli lidé spíše na dechovku.

„A co jsem jako měl vidět?“ dosedl vedoucí Pergler k nadvedoucímu Strádovi na lavičku.

„No, toho blbce Káněho! Viděl jsi, co má na sobě?“

„Jo, tak jako jsi to viděl ty.“

„A to nic neuděláš? On je ve službě a ty jsi vedoucí.“

„Jo, a ty nadvedoucí. Je vožralej? Nejní. Spí ve službě? Nespí. Že má na sobě nějaký dráty, do kterých pouští elektriku...? Říká, že mu to pomáhá na srdce.“

„Co nejde k doktorovi?“

„Nevěří jim.“ Pergler sáhl do kapsy a vytáhl dva doutníky. „Na, vem si čvaňho a nech to plavat.“

Oba si zapálili a nechali se unášet tóny Rusalky, které uklidňovaly.

Stráda neměl Káněho opravdu rád. Jeho nelibost vůči němu začala, když si Káně koupil ojetého spartaka, který sice jezdil, ale Lád'ovi se zdálo, že je přesto třeba ho rozebrat a znovu sestavit po svém. Začal motorem a aby se práce dařila, odnesl ho do obývacího služební vilky, kde s Máňou a dcerkou žili. Když povolil olejovou vanu, až příliš pozdě si uvědomil, že měl nejdříve z motoru vypustit starý olej. Ten se rychle rozlil po světlých parketách a utvořil černý neodstranitelný flek. Ale Lád'a nepatřil k těm, kteří by zpanikařili kvůli hlouposti. Vzal smeták a rozmydlil vyteklý olej po zbytku podlahy. Jeho byt byl pak cítit jako stará autodílna, a ten pach si pak Lád'a se svojí rodinou nosil v šatech a ve vlasech... Když motor sestavil, zjistil, že jsou válce příliš těsné a motor se při sebemenším ohřátí zastaví. Přidělal k němu tedy elektromotor a tím nechal motor auta tak dlouho otáčet, dokud se trochu neochodil. Pak

slavnostně spartaka nastartoval, ale i tak měl motor tendenci k zadírání, takže ho nechával před elektrárnou nastartovaný i celé hodiny. Z vodovodu napojil hadici, kterou připojil k chladiči, kudy studená voda neustále protékala, aby nedošlo k přehřátí.

Vyjel po několika týdnech, ale nebyl spokojený. Tehdy byla přední sedadla tvořena jednou nedělitelnou lavicí. Ale když ji poposunuli dozadu, aby se na místo spolujezdce vešla Máňa, nedosáhl Lád'a nohama na pedály a před sebe se musel dívat skrze volant. A tak tu nepřátelskou sedačku vyhodil, z trubek svařil dvě sedačky, dal do nich péra z kanape, potáhl je pytlouinou, na níž ušila Máňa povlaky z deky. Bylo to strašné, ale Lád'a zářil a byl spokojený. A když byl spokojený, tak zpíval. Zpíval hrozně rád a hrozně falešně. Postavil si dvanáctilampové rádio, které mělo neobyčejně silné reproduktory a i ty dokázal Lád'a překřičet.

„Tak co, máš už nákou holku, Martine?“ zeptal se Lád'a a světácky mrkl na jejich novou posilu.

„Ted' zrovna ne,“ odpověděl ten jednadvacetiletý hoch, nedávno se vrátivší z armády, která dokázala jen nečinně přihlížet tomu, jak je v její zemi prováděna internacionální pomoc.

„No, lepší je to se ženskou, než když si to děláš sám,“ řekl Lád'a přesvědčivě. „Já bych ti mohl o tom povídat.“

„Jo, a kolik vy jste jich vlastně měl?“ zeptal se Martin nevinně. Všem v elektrárně vykal, i když nemusel. Prostě chtěl.

Lád'a se zarazil, ale jen na chvíli. „No, vlastně jsem měl jenom Máňu. Ale to je něco, víš... například...“

„Já si to dovedu představit,“ zarazil ho Martin, který nestál o to, aby Lád'a zabíhal do podrobností. „A jak jste se vlastně seznámili?“ zeptal se, aby odvedl rozhovor trochu jinam.

„Na tancovače,“ chytil se Lád'a. „Byl jsem tam za bráchou, kterej je v tý vsi ženatej.“

„Aha,“ poznamenal Martin chápavě. Už o Lád'ově bráchovi slyšel. Byl to také zlepšovatel. Jeho nejvýznamnějším vynálezem bylo, že upravil staré rozmetadlo hnoje tak, že mu opatřil pružné lopatky a zvýšil jejich rychlost. Výsledek byl ohromující. Hnůj, kameny a hlínu měli lidé až v obývacích a ložnicích. „Takže se vám líbilo, jak se točí v kole,“ pokračoval Martin.

„No, vona se moc netočila, spíš furt seděla v koutě, tak jsem si pro ni došel a pak jsme tancovali až přes půlnoc a pak jsem ji vzal za hospodu a tam jí to hned dvakrát udělal,“ pochlubil se rozjásaný Lád'a.

„A co říkala?“

„Nic.“

Když kolem druhé vilky, která stála až na rozcestí, necelý kilometr nad elektrárnou, kde Martin bydlel, sjížděla dolů sanitka, myslel si, že došlo k nějakému úrazu, což by nebylo vzhledem k náplni práce až tak neobvyklé. Ale nebylo tomu tak. Jednalo se o Lád'u, který dostal infarkt. A nepomohly mu ani elektrické proudy, které do sebe pouštěl díky zařízení, které sám sestrojil, a nepomohly mu ani cisterny mléka, které za svůj dosavadní život dokázal do sebe nalít.

Ale Lád'a přežil. Vrátil se asi po třech týdnech, ale do práce ještě nesměl a povídalo se, že na směny už stejně nebude moct dělat. Zdálo se však, že je to Lád'ovi jedno. Chodil na procházky, sedával na velínu elektrárny a jen se tak divně usmíval. Pak jednou řekl, že byl na druhé straně.

Martin, který měl zrovna službu, zpozorněl a pan Husman, který si přišel přečíst své tři dny staré Zemědělské noviny, se pokřičoval. Vždy četl aspoň tři dny staré noviny, aby ho zprávy tam uvedené příliš nerozrušovaly, jak sám prohlásil.

„Takhle byste neměl mluvit, pane Káně,“ napomenul ho pan Husman.

„Ale já tam byl,“ nenechal se zlomit Káně a pak jim vypověděl vše, co zažil.

Od toho dne, kdy se tenhle absolutně racionální a technicky založený člověk svěřil, jako by se mu ulevilo a zdálo se, že se pomalu vrací k původnímu způsobu života. Pak ale přišel druhý infarkt, a ten byl už mnohem těžší. Lád'ů ještě stihli odvézt do nemocnice, ale tam po třech dnech zemřel.

Ten den, kdy byl pohřeb, se po několika kalných dnech přece jen vyčáslilo, mraky se roztrhaly a slunce začalo grilovat pohřební průvod, před kterým šel farář a před ním ještě kostelník nesl na dlouhé rukověti Ježíše Krista na kříži.

„On byl věřící?“ naklonil se Stráda k Perglerovi, vedle kterého kráčet v průvodu.

„To těžko,“ odfrkl si Pergler, „ale rodina jeho ženy. A buď rád, že farář pronese řeč, jinak by to zbylo na tebe.“

„Na mě?“ skoro se až zděsil Stráda. Jen ta myšlenka byla pro něj nepředstavitelná.

„No a kdo?“ zeptal se Pergler až škodolibě. „U hasičů nebyl, ani u baráčníků, v partaji už vůbec ne...“

Došli na hřbitov a rakev byla položena na fošny ležící přes vykopanou jámu. Dechovka ztichla a slova se ujal farář. Mluvil hezky a Martin se musel znovu zamýšlet nad tím, kolik toho takový farář musí vědět o člověku, kterého ani neznal, a podle jeho slov jako by v té rakvi ležel úplně jiný člověk, než jaký se ostatním za života zdál. Pak spustili muzikanti tesknou melodii a čtyři muži spustili rakev do jámy. Když k ní začali přistupovat pozůstalí a smuteční hosté, aby na ni hodili tu květinu, tu lopatku hlíny, stalo se něco až neskutečného, při čem mnohé začala jímat hrůza a děs. Z rakve se ozval pochmurný hukot a silný a nevýslovně falešný zpěv. Lád'ů zpíval svoji nejoblíbenější písničku: Čtyři páry bílých koní, podkovy jim pěkně zvoní...

„Je živý! On je živý!“ ozývalo se ze všech stran.

Rakev byla znovu vytažena a víko odklopeno. Lád'ova tvář vypadala skoro blaženě, ale živý nebyl, ani jeho ústa se nepohybovala. Přesto jeho zpěv pokračoval dál za doprovodu temného hučení, ve kterém znalí mohli rozpoznat hukot turbin.

Při odklopení víka se ozvalo slabé zasyčení a něco modrého vzlétlo k oblakům.

Jedna z babek se svalila k zemi a další vykřikla: „To je jeho duše!“ Ale ti, kteří nepropadli panice, si mohli všimnout, že se jedná jen o obyčejný balónek, jaký se prodává na poutích.

Nastal nepopsatelný mumraj, ale pak jeden z nejstatečnějších sáhl do rakve a vytáhl z ní malý, podomácku vyrobený magnetofon, ke kterému byly připojeny malé spínací hodiny. Prvotní úlek přešel v něco ne nepodobného situaci, kdy se někdo nezachová slušně a je to cítit, ale nikdo nechce na svoji obhajobu jako první říct, že on to nebyl.

„Blbec,“ utrousil Stráda.

Pergler se začal usmívat a pak si zapálil doutník, i když na hřbitově by se to asi nemělo. Pak začal mluvit jeden přes druhého, jak jim postupně docházelo, čeho se stali účastníky.

Martin se rozhlédl a jen si všiml, jak v nastalém zmatku mizí mezi hroby Lád'ův bratr. Ti nejnaštvanější po chvíli udělali totéž, aby vše mohli řádně probrat ještě v hospodě. Některé báby se ještě modlily s pohledem upřeným za vznášejícím se balónkem. Jediný, kdo se za celou dobu nepohnul, byla Lád'ova žena Máňa, a dívala se do šťastné Lád'ovy tváře. Ani teď se však nedalo s jistotou říct, zdali to bylo v důsledku jejich zvláštního vnitřního souznění, ostatním světem neobjeveným, či zda to bylo pouze a jen z důvodu Mániny myšlenkové prázdnoty.